

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

เป้าหมายของการดำเนินคดีอาญาคือการตรวจสอบความจริง เพื่อให้ได้มาซึ่งความจริง และรักษาความยุติธรรม ความสงบในสังคมและคงไว้ซึ่งศีลธรรมอันดีของประชาชน หลักในการตรวจสอบความจริงตามระบบกฎหมายได้แยกเป็น 2 แนวทาง คือ ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน

ระบบกล่าวหา ใช้ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบ Common Law เป็นระบบที่ให้คู่ความสองฝ่ายต่อสู้กัน ภาระการพิสูจน์ความผิดเป็นของคู่ความ และศาลเป็นคนกลางทำหน้าที่ตัดสินเป็นกรรมการคอยตัดสินจากข้อเท็จจริงที่คู่ความนำเสนอ การพิจารณาเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของกฎหมายอย่างเคร่งครัด ส่วนระบบไต่สวนนั้น มีในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบ Civil Law ระบบนี้มุ่งในการค้นหาความจริงเป็นสำคัญ โดยถือว่ารัฐต้องเข้าเป็นผู้ตรวจสอบความจริงด้วยตัวเอง กฎเกณฑ์ในการพิจารณาจึงค่อนข้างยืดหยุ่นได้ แต่ภาระหน้าที่ในการพิสูจน์ความผิดเป็นของศาลโดยตรง ในขณะที่การค้นหาความจริงของไทย นั้นมีรูปแบบไปทางระบบกฎหมาย Civil Law ดังจะเห็นได้จากระบบประมวลกฎหมายซึ่งใช้การค้นหาความจริงตามเนื้อหาในระบบไต่สวน แต่ในทางปฏิบัติศาลก็นำอิทธิพลการวางตัวโดยสิ้นเชิงในการตรวจสอบความจริงที่เกิดขึ้นในคดีของระบบกล่าวหามาใช้ส่งผลให้กระบวนการพิจารณาผิดเพี้ยนไปจากเดิม

แต่หากพิจารณาย้อนกลับไปในกฎหมายตราสามดวงจะให้ความสำคัญกับกระบวนการตรวจสอบความจริงในคดีไต่สวนน่าสนใจ และมีรายละเอียดที่ค่อนข้างมาก โดยกระบวนการตรวจสอบความจริงในคดีจะบัญญัติไว้ในพระธรรมศาสตร์ หลักอินทภาษ พระธรรมนุญ พระอัยการลักษณะตุลาการ พระอัยการลักษณะรับฟ้อง พระอัยการลักษณะพยาน พระอัยการลักษณะอุทธรณ์ การพิสูจน์ต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และรวมไปทั้งพระราชกำหนดเก่า พระราชกำหนดใหม่ เรียกได้ว่าในกฎหมายตราสามดวงทุกเรื่องจะเชื่อมโยงกันและให้ความสำคัญกับการค้นหาความจริงในคดีไว้มากในทุกๆ บทบัญญัติของกฎหมาย โดยจะใช้วิธีการบัญญัติกฎหมายโดยการหาเหตุผลจากข้อเท็จจริงย่อยไปหาหลักทั่วไปในรูปแบบของบทสรุปที่เป็นข้อเท็จจริงหรือเฉพาะกรณี

ในกฎหมายตราสามดวง จะมี “พระธรรมศาสตร์” เป็นกฎหมายแม่ในการพิจารณา กำหนดรายละเอียด ด้วยบทกฎหมายต่างๆ เพื่อใช้เป็นหลักในการปกครองและการพิจารณา

พิพากษาอรรถคดีต่างๆ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมและความผาสุกของประชาชน โดยในพระธรรมศาสตร์จะมีกระบวนการค้นหาความจริงที่บัญญัติให้ปฏิบัติในการพิจารณาคดีในสมัยนั้น คือ ลักษณะคดี 4 ประการ ได้แก่ รัก โกรธ กลัว หลง และเหตุแห่งตระลาการ 24 ประการ รวมไปถึงมูลคดีแห่งผู้พิพากษาและตระลาการ 10 ประการ และมูลคดีแห่งบุคคลอื่นเกิดวิวาทกัน 29 ประการ เพื่อเป็นหลักให้ผู้พิพากษาและตุลาการปฏิบัติในการพิจารณาคดีทุกครั้ง ในขณะเดียวกันนั้นก็บัญญัติ “หลักอินทภาษ” เพื่อใช้คู่กับพระธรรมศาสตร์ โดยเป็นหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณสำหรับผู้พิพากษาและตระลาการปฏิบัติในการไต่สวนและตัดสินคดีความตามความคู่กันไป เปรียบได้กับพระคัมภีร์ธรรมศาสตร์เป็นเนตร หลักอินทภาษเป็นแว่นแก้ว ซึ่งในการพิจารณาคดีความจะต้องพิจารณาไปด้วยกันทั้ง 2 สิ่ง จะละเลยสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปไม่ได้

พระอัยการลักษณะตุลาการเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่ มารยาท และบทลงโทษของตุลาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการละซึ่งคดีทั้ง 4 ในระหว่างการพิจารณาคดีความ รวมไปถึงลักษณะของตุลาการ คุณสมบัติ วิธีการดำเนินในกระบวนการพิจารณาความของตุลาการและการบังคับคดีในสมัยโบราณ

พระอัยการลักษณะรับฟ้องเป็นบทบัญญัติรายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิบัติของตุลาการในการพิจารณาดำเนินฟ้อง รับฟ้อง การตัดฟ้อง แก่ต่างว่าต่าง โดยจะบัญญัติถึงบทบัญญัติข้อบังคับบุคคลที่ห้ามมิให้ศาลรับฟ้อง 7 จำพวก เหตุตัดฟ้อง 20 ประการ รวมไปถึงลักษณะตัดพยาน ลักษณะตัดสำนวน ลักษณะประวิงความ อายุความอันมีผลต่อการพิจารณาคดีนั้นๆ โดยในแต่ละบทบัญญัติจะบัญญัติลักษณะของเหตุดังกล่าวไว้ค่อนข้างตายตัวและชัดเจนและสื่อถึงเหตุผลของคนสมัยโบราณในการบัญญัติเหตุเหล่านั้นๆ

พระอัยการลักษณะพยาน นับเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดในการพิจารณาคดีความของศาล เพราะเป็นบทบัญญัติที่เป็นทั้งแบบพิธีในการพิจารณาคดีของผู้พิพากษาและเป็นหลักปฏิบัติในการตรวจสอบความจริงที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ที่แท้จริงในการสืบพยานเพื่อทำให้เกิดความจริงขึ้นในคดี โดยในพระอัยการลักษณะพยานจะบัญญัติตั้งแต่การเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อรับฟังคำเบิกความของสักขีพยาน การเตือนผู้พิพากษาในการพิจารณาให้ปราศจากอคติ 4 ประการ เช่นเดียวกับในพระธรรมศาสตร์ ลักษณะของพยานและประเภทของพยานทั้งที่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้และรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ การสาบาน วิธีในการสืบพยานและคัดค้านพยาน การป้องกันพยาน กระบวนการขังน้ำหนักพยานโดยมีการแบ่งน้ำหนักพยานออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่ ทิพพยาน อุดรพยาน และอุดริพยาน ทั้งนี้เพื่อให้ง่ายต่อการขังน้ำหนักพยาน แต่ยังคงไว้ซึ่งการรับฟังแต่พยานที่แท้จริงเท่านั้น

การพิสูจน์ค้าน้ำลยเพลิง เป็นการพิสูจน์ความจริงในกฎหมายตราสามดวงวิธีหนึ่งในกระบวนการกฎหมายที่ต้องสืบสวนคดีตามขั้นตอน 3 ขั้นตอน อันได้แก่ การสืบพยานบุคคล การสืบพยานเอกสาร และการพิสูจน์ค้าน้ำลยเพลิง และจะใช้ในกรณีที่ตุลาการสืบหาพยานบุคคลและพยานเอกสารไม่ได้ และไม่สามารถที่จะยุติความผิดได้เท่านั้น จึงให้โจทก์และจำเลยทำพิสูจน์กันด้วยการค้าน้ำลยเพลิงเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ต่อกัน โดยวิธีการพิสูจน์ต่อกันมีด้วยกัน 7 วิธี โดยการพิสูจน์ค้าน้ำลยเพลิงนั้นก็มาจากความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อของคนไทยโบราณว่าจะช่วยคุ้มครองคนดีและจะลงโทษคนเลว ตามความคิดในทางศาสนาอันเป็นจริยธรรมและประเพณีที่คนไทยนับถือกันมา อีกทั้งเป็นจิตวิทยาของตุลาการอีกด้วยในการจับพิรุชของคู่กรณีในขณะที่ทำการพิสูจน์ต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์

พระอัยการลักษณะอุทธรณ์ จะบัญญัติเรื่องเกี่ยวกับการอุทธรณ์ของคู่ความได้เฉพาะในกรณีตุลาการตัดสินคดีโดยไม่ชอบ(ผิดต่อหน้าที่) การพิจารณาคดีในชั้นอุทธรณ์เป็นการอุทธรณ์กรณีพิพาทเป็นคดีใหม่ระหว่างคู่ความที่ไม่พอใจคำพิพากษากับตุลาการผู้ตัดสินคดีเท่านั้น มีการแบ่งประเภทอุทธรณ์เป็น 5 ลักษณะคือ องคอุทธรณ์ สุทธอุทธรณ์ อุตริอุทธรณ์ นานาอุทธรณ์ และอาสาอุทธรณ์ โดยยึดถือผลแห่งคดีในอุทธรณ์ข้อใหญ่เป็นสำคัญ และมีบทลงโทษตุลาการที่ตัดสินคดีโดยไม่ชอบ แตกต่างจากการอุทธรณ์ในปัจจุบันที่เป็นการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายในคดี และจะมีเพียงศาลชั้นต้นเพียงศาลเดียวเท่านั้น ส่วนพระราชกำหนดเก่าและพระราชกำหนดใหม่เป็นเสมือนคดีตัวอย่างที่ศาลได้เคยตัดสินมา เปรียบได้กับคำพิพากษาศาลฎีกาในปัจจุบัน

ระบบพิจารณาความในกฎหมายตราสามดวง มีลักษณะเด่นที่แตกต่างจากระบบกฎหมายปัจจุบัน ก็คือ

1. ไม่มีการแบ่งแยกเป็นคดีแพ่งและคดีอาญาออกจากกันแต่อย่างใด คดีความทั้ง 2 ชนิดขึ้นอยู่กับลูกขุน ณ ศาลหลวงเหมือนกัน และวิธีพิจารณาความทั้ง 2 ชนิดก็ใช้วิธีเหมือนกันอันเนื่องมาจากการฟ้องในสมัยนั้นมุ่งลงโทษจำเลยทุกเรื่อง และฝ่ายตัวโจทก์เองหากแพ้ความก็จะถูกลงโทษด้วยแม้ว่าจะเป็นคดีแพ่งก็ตาม

2. ตุลาการในสมัยนั้นจะทำหน้าที่ไต่สวนชี้ขาดข้อเท็จจริงเท่านั้นแล้วจะส่งให้ผู้พิพากษาทำการพิพากษาคดีแต่ไม่กำหนดโทษ และผู้พิพากษาจะส่งสำนวนให้ผู้รับเป็นคนกำหนดโทษอีกต่อหนึ่ง ซึ่งจะแตกต่างจากในปัจจุบันที่ผู้พิพากษาทำหน้าที่พิจารณาคดีทั้งหมดตั้งแต่ข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายและบทลงโทษ

3. ไม่มีการฟ้องอุทธรณ์ฎีกา แต่การอุทธรณ์ในสมัยนั้นจะหมายถึงการฟ้องร้องผู้พิพากษาที่กระทำความผิดหน้าที่หรือใช้อำนาจหน้าที่โดยไม่สุจริตเท่านั้น เช่น ตุลาการเข้าข้างคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือตุลาการรับสินบน เอาลูกความเป็นลูกเมีย เป็นต้น ซึ่งต่างจากในปัจจุบันที่เป็นการโต้แย้งเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายในคำพิพากษาของศาลชั้นต้น หรือศาลอุทธรณ์ตามลำดับศาล

เมื่อพิจารณาจากกระบวนการตรวจสอบค้นหาความจริงในกฎหมายตราสามดวงกับในปัจจุบันแล้วจะเห็นความแตกต่างกัน เนื่องจากในกฎหมายตราสามดวงนั้นแบ่งการตรวจสอบความจริงเป็น 3 กระบวนการ คือ การเผชิญ พิสูจน์ และการปรับ โดยแม้จะมีรายละเอียดและขั้นตอนมากมาย แต่ละกระบวนการจะมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันในทุกองค์การ ภาระหน้าที่ในการพิสูจน์ความผิดตกแก่ตุลาการ โดยตุลาการจะทำหน้าที่ในการตรวจสอบพยานหลักฐานด้วยตัวเอง ตุลาการมีหน้าที่ในการเผชิญสืบพยานด้วยตัวเอง ทำให้ตุลาการได้ทราบถึงความน่าเชื่อถือของพยานได้อย่างชัดเจน บทบาทของศาลมีอิสระเต็มที่ในการมุ่งพิสูจน์ความจริงทำให้เห็นถึงแนวความคิดของหลักการตรวจสอบความแท้จริงในคดี

ลักษณะการค้นหาความจริงในคดีของศาลในสมัยกฎหมายตราสามดวงจึงมีลักษณะที่แตกต่างจากในปัจจุบันอย่างค่อนข้างเห็นได้ชัด อันเนื่องมาจากกฎหมายตราสามดวงได้ให้อำนาจและข้อบังคับแก่ผู้ดำเนินกระบวนการพิจารณาคือ ผู้พิพากษาไว้มากอันเป็นลักษณะการค้นหาความจริงในลักษณะแบบได้สวนโดยรายละเอียด แม้แต่ละบทบัญญัติจะค่อนข้างชัดเจนตายตัว ซึ่งหากพิจารณาถึงแนวความคิดของกระบวนการค้นหาความจริงในกฎหมายตราสามดวง ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดแล้ว จะเห็นได้ว่ากฎหมายตราสามดวงให้ความสำคัญกับการพิสูจน์ความจริงในคดี โดยบทบาทของผู้พิพากษาต้องเป็นผู้ตรวจสอบความจริงด้วยตัวของศาลเอง และไม่เปิดโอกาสให้คู่ความใช้วิธีการที่มีขอบด้วยกฎหมายเพื่อเอื้อประโยชน์แก่ตน การให้ความสำคัญกับความจริงโดยผ่านพยานหลักฐาน คำรับของคู่ความและในทางกลับกันคู่ความเองก็มีบทบาทอย่างยิ่งในการตรวจสอบการทำงานของตุลาการเช่นกัน โดยจะมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสำนวนความเพื่อมิให้ตุลาการบิดเบือนสำนวนได้ ในขณะเดียวกันเราก็พบว่าหลักเกณฑ์ต่างๆ ของระบบการลงโทษผู้กระทำความผิดมีลักษณะความหมายที่ค่อนข้างคล้ายคลึงกับความหมายของกฎหมายจากทางประเทศตะวันตกทั้งที่ในสมัยดังกล่าวมิได้รับเอากฎหมายตะวันตกมาแต่อย่างใดอันเป็นสิ่งที่แสดงถึงภูมิปัญญาของคนไทยโบราณได้เป็นอย่างดี แม้ว่ารูปแบบกฎหมายตราสามดวงจะเป็นกฎหมายที่ไม่มีผลบังคับใช้แล้วในปัจจุบัน แต่เนื้อหาสาระ แนวความคิด ปรัชญาเจตนารมณ์ในการให้ความสำคัญกับการตรวจสอบความจริงในคดียังคงตกทอดมายังแนวคิดใน

กฎหมายปัจจุบันอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นทุกองค์กรในกระบวนการยุติธรรมจึงควรต้องคำนึงถึงหลักความจริงในคดีมากกว่าแบบพิธี อันเป็นเพียงระเบียบในทางปฏิบัติตามแนวคิดในกฎหมายตราสามดวง มาปรับใช้ แต่ทั้งนี้ต้องเป็นการกระทำที่ถูกต้องตามวิถีทางยุติธรรมเพื่อประชาชนผู้เดือดร้อน จะได้รับความยุติธรรมจากกระบวนการยุติธรรมอย่างแท้จริง

5.2 ข้อเสนอแนะ

1. ศาลในปัจจุบันควรจะใช้อำนาจในการตรวจสอบความจริงในคดีให้ได้มากที่สุด “Active ในการพิจารณา มิใช่ Passive” เนื่องจากในปัจจุบันศาลไทยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบความจริงมากนัก อันเนื่องมาจากความคิดที่ว่าศาลจะต้องวางตัว ให้ภาระหน้าที่ในการพิสูจน์เป็นของคู่ความ โดยจำกัดตนเองเป็นเพียงผู้พิพากษาคดีเท่านั้น แต่ไม่ช่วยในการสืบพยานหรือแสวงหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมอันเนื่องมาจากแนวความคิดตามระบบกฎหมาย Common Law ทั้งที่ความจริงประเทศไทยใช้หลักการค้นหาความจริงตามเนื้อหาซึ่งกำหนดหน้าที่ให้ศาลเป็นผู้รับผิดชอบในคดีที่สำคัญที่สุดในการที่จะตรวจสอบให้ได้ความจริงมากที่สุด เพราะคู่ความทุกฝ่ายไม่เว้นแม้แต่ศาลมีหน้าที่ที่จะช่วยกันตรวจสอบความจริงให้ได้มากที่สุด ดังนั้น ศาลควรที่จะเป็นผู้ถามพยานเป็นหลักเหมือนกับศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งคดีทางการเมือง มาตรา 31 บัญญัติให้ผู้พิพากษาเป็นผู้ถามพยานบุคคลเองเท่านั้น เพื่อที่จะได้ทราบรายละเอียดแห่งคดีด้วยตัวของศาลเอง ส่วนคู่ความก็มีบทบาทในการช่วยเหลือศาลในการค้นหาความจริง ทั้งนี้ ในอดีตตามกฎหมายตราสามดวง กลับมีกระบวนการตรวจสอบความจริงในคดีที่แตกต่างจากปัจจุบัน ทั้งนี้จะเห็นได้จากระบบการสืบพยานซึ่งกำหนดให้ตุลาการจำเป็นที่จะต้องถามพยานเอง ให้ความสำคัญกับคำรับของคู่ความเป็นหลัก การสืบพยานในวันที่อ้างพยานนั้นๆ แตกต่างจากในปัจจุบันซึ่งการสืบพยานกระทำออกไปอย่างล่าช้าซึ่งก็จะทำให้ระบบการตรวจสอบความจริงไม่ได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร อีกทั้งทำให้การพิจารณาคดีติดขัดและทำให้คดีในศาลค้างค้ำอีกเป็นจำนวนมากอีกด้วย

2. ในการตรวจสอบความจริงของศาล ศาลควรมีความรู้ความเข้าใจในหลักจิตวิทยาพยานหลักฐานซึ่งเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการขังน้ำหนัพยานหลักฐานมากกว่าเท่าที่เป็นอยู่ จะเห็นได้จากการให้ความสำคัญกับกระบวนการในการสืบพยานน้อยมาก เช่น การสอบถามในปัจจุบันซึ่งเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการสืบพยานปากนั้นๆ ในกฎหมายตราสามดวงที่

กำหนดให้ผู้พิพากษาศาลาการจะต้องสังเกตพฤติกรรมและความน่าเชื่อถือของพยานปากนั้น ถึงขนาดที่มีผลแพ้ชนะต่อคดีเลยทีเดียว ต่างจากปัจจุบันที่การสาบาน ผู้พิพากษาแทบมิได้สังเกต อากัปกริยาของผู้สาบานเลยแต่อย่างใด บางครั้งพยานทำการสาบาน ผู้พิพากษาคูยก้นหรือดูจำนวน ไม่สนใจพยานสาบาน อีกทั้งในกฎหมายตราสามดวงมีบทบัญญัติกำหนดการรับฟังพยานที่ แตกต่างจากปัจจุบัน เช่น สถานะความน่าเชื่อถือของพยาน แต่ก็ไม่ลืมนำน้ำหนักความใกล้ชิดแห่งคดี เป็นสำคัญ ทั้งนี้ในการบัญญัตินั้นก็มิเหตผลในการบัญญัติขึ้นนั้นจะทำให้ความเป็นเหตุเป็นผลของ การบัญญัติกฎหมายนั้น โดยการบัญญัติกฎหมายในลักษณะนั้นๆ จะเล็งเห็นซึ่งความยุติธรรมเป็น สำคัญ ในขณะที่ปัจจุบันกลับยึดติดกับตัวบทกฎหมายมากเกินไป

3. นักกฎหมายปัจจุบันหลายคนอาจกล่าววาทบัญญัติหลายมาตราเกี่ยวกับวิธี พิจารณาความในกฎหมายตราสามดวงล้าสมัยและป่าเถื่อน เช่น การทูปตี การทรมานคู่ความ ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของตุลาการ ด้วยการใช้ไม้แป้นตบปากกรณีไม่ตอบคำถามของตุลาการ การใส่ชื่อค่าคู่ความที่แสดงกริยาหยาบคายต่อตุลาการ ซึ่งบทบัญญัติที่ล้าสมัยเหล่านี้ได้ทยอย ยกเลิกไปตั้งแต่เริ่มมีการปฏิรูปกฎหมายและการศาลครั้งใหญ่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่ในปัจจุบันกลับมีบทบัญญัติใหม่ๆ ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาที่พิเคราะห์แล้วมีลักษณะขัดต่อสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลยในคดีอาญาดังปรากฏ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173/1-173/2 ที่กำหนดให้ศาลมีอำนาจใน การกำหนดวันนัดตรวจพยานหลักฐานก่อนวันนัดสืบพยานนั้นไม่ถูกต้อง เนื่องจากการผลัก ภาระหน้าที่การพิสูจน์ให้คู่ความทั้งที่เป็นหน้าที่โดยตรงของศาลและเป็นการหาพยานหลักฐานจาก ตัวจำเลยมากกว่าการหาพยานหลักฐานจากคู่ความ แม้จะทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความ รวดเร็วแต่ไม่ถูกต้องต่อวัตถุประสงค์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความที่ต้องกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ ได้มาซึ่งความจริงแต่ต้องเป็นไปตามพื้นฐานแห่งความยุติธรรม จึงควรที่จะยกเลิกมาตราดังกล่าวเสีย

4. ศาลควรเข้ามาตรวจสอบในเรื่องของการตรวจสอบข้อเท็จจริงในคดีชั้นก่อนพิจารณา มากกว่าที่เป็นอยู่ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 175 ในทางปฏิบัติแล้ว ในชั้นไต่สวนศาลมิได้ให้ความสำคัญกับการเรียกสำนวนสอบสวนจากพนักงาน อัยการเท่าที่ควร เพราะถือคติว่าในขั้นตอนการสอบสวน ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับบันทึกหรือเอกสาร สำนวนการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ถือเป็นหลักการว่าสำนวนนั้นไม่สามารถเปิดเผยให้ บุคคลทราบได้ และให้รักษาเป็นความลับ ทำให้ในชั้นก่อนพิจารณาการค้นหาความจริงของศาล ไม่ได้มีผลเท่าที่ควร ขณะเดียวกันศาลก็ต้องคำนึงถึงหลักความสมควรแก่เหตุด้วย ในกฎหมายตราสามดวง ศาลจะเข้ามามีบทบาทอย่างมากกับการค้นหาความจริงตั้งแต่ชั้นไต่สวนแล้วเพราะถือว่าเป็น

พยานหลักฐานที่มีความใกล้ชิดกับคดีมากที่สุด รวมไปถึงในส่วนของผู้กระทำความผิด เพื่อที่จะลงโทษผู้นั้นด้วยตัวของศาลเองทำให้เกิดความถูกต้องและเป็นธรรมมากที่สุด

5. ในกฎหมายตราสามดวง จะทำให้เราค้นพบว่าบทบัญญัติการพิจารณาตรวจสอบความจริงในคดีมีมาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว บางอย่างที่มีในปัจจุบันนั้นก็มืบทับบัญญัติดังกล่าวแล้ว ตั้งแต่ในสมัยกฎหมายตราสามดวง เช่น บทบัญญัติเรื่องการสาบาน การทำ การฟ้องซ้ำ ฟ้องซ้อน ขั้นตอนการรับฟังพยานต่างๆ อันเป็นการแสดงถึงภูมิปัญญาของคนไทยในสมัยโบราณได้เป็นอย่างดี อีกทั้งกระบวนการพิจารณาคดีในสมัยโบราณบางส่วนกลับมีหลักเกณฑ์ที่ครอบคลุมและละเอียดลึกซึ้งมากกว่าในปัจจุบัน โดยที่กฎหมายตราสามดวงเกิดขึ้นจากภูมิปัญญาของคนไทยแท้ในสมัยโบราณ มิได้รับเอาอิทธิพลมาจากกฎหมายจากตะวันตกแต่อย่างใด นั่นเป็นสิ่งที่ทำให้เห็นว่าสิ่งที่นักกฎหมายในยุคปัจจุบันมองข้ามและละเลยไป อาจจะเพราะด้วยเหตุผลเนื่องจากทัศนคติที่ว่าโบราณและความป่าเถื่อน แต่หากทำการศึกษาจะพบว่าในทุกบทบัญญัติของกฎหมายตราสามดวงซึ่งนักกฎหมายโบราณชาวไทยเป็นผู้บัญญัติ มีเหตุผลบางประการในการบัญญัติหลักนั้นๆ ขึ้นมาเพื่อให้เหมาะสมกับกระบวนการพิจารณาคดีในสมัยนั้น และแก่นของบทบัญญัติดังกล่าวก็ยังคงเป็นแก่นของบทบัญญัติในปัจจุบันเช่นเดิม เช่น ตามมาตรา 4 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพียงแต่แตกต่างไปในวิธีการดำเนินการ ดังนั้น ในการพิจารณาของศาลในปัจจุบันควรที่จะให้ความสำคัญและรับเอาแนวคิดบางอย่างในกฎหมายตราสามดวงซึ่งข้อดีบางส่วนของ การพิจารณาที่ยังคงเหมาะสมและเป็นประโยชน์ควรที่จะนำกลับมาใช้ในการพิจารณาในปัจจุบัน เช่น หลักจริยธรรม การปฏิบัติตนของตุลาการในพระธรรมศาสตร์และหลักอินทภาษ หลักกอดติ 4 ประการ การตรวจสอบตุลาการโดยคู่ความตามพระอัยการลักษณะอุทธรณ์ เพื่อที่จะให้กระบวนการตรวจสอบความจริงในคดีได้ความจริงที่ถูกต้องและตรงตามเจตนารมณ์ของการค้นหาความจริงให้มากที่สุด